ISSN 2521-1196

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

МІЖНАРОДНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ (ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА)

Международный юридический вестник:
актуальные проблемы современности (теория и практика)
International law herald: actual problems of the present
(theory and practice)

Випуск 2-3 (6-7) 2017

Державна фіскальна служба України
Університет державної фіскальної служби України

МІЖНАРОДНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ (ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА)

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОСТИ (ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА)

INTERNATIONAL LAW HERALD: ACTUAL PROBLEMS OF THE PRESENT (THEORY AND PRACTICE)

Заснований у червні 2014 р.

За редакцією доктора юридичних наук, професора П. В. Цимбала

Випуск 2–3 (6–7) 2017

Ірпінь – УДФСУ – 2017

Видавець і виготовлювач
Університет
державної фіскальної
служби України
(УДФСУ)

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 20778-10578 Р
від 24.06.2014
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 22055-11955 ПР
від 22.04.2016

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Цимбал П. В.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Заступник головного редактора

Долгий О. А.,
доктор наук з державного управління, професор

Відповідальний секретар

Омельчук Л. В.,
кандидат юридичних наук

Биргеу М. М.,
доктор юридичних наук, професор
(Республіка Молдова, Державний університет фізичного виховання і спорту)
Власова Г. П.,
доктор юридичних наук, професор
Галаган В. І.,
доктор юридичних наук, професор
Гасимов З. А.,
доктор філософії з права
(Азербайджанська Республіка)
Ішенко А. В.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Касьяненко Л. М.,
доктор юридичних наук, професор
Кулєв І. О.,
доктор юридичних наук, професор
(Азербайджанська Республіка,
Національна авіаційна академія)

Мисливий В. А.,
доктор юридичних наук, професор
Нургалієв Б. М.,
доктор юридичних наук, професор
(Республіка Казахстан, Карагандинський університет «Болашак»)
Рубіс О. С.,
доктор юридичних наук, професор
(Республіка Білорусь, Білоруський державний університет)
Тимченко Л. Д.,
доктор юридичних наук, професор
Топчій В. В.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Чернявський С. С.,
доктор юридичних наук, професор
Jozef Zaeko,
Doctor Honoris Causa, «Juris Doctor» degree
(Slovac Republic)

Рекомендовано до друку Вченою радою Університету
державної фіскальної служби України
(протокол № 5 від 27 квітня 2017 року)

Журнал включено до переліку наукових фахових видань
наказом Міністерства освіти та науки України
від 21.12.2015 № 1328

Внесено зміни до Переліку наукових фахових видань України
наказом Міністерства освіти і науки України
від 23.12.2016 № 1604

Автори висловлюють власні наукові погляди, які редакція видання може не поділяти.
Відповідальність за додержання вимог чинного законодавства, зокрема положень авторського права, достовірність посилань, несуть автори статей.
Рукописи рецензуються редакційною колегією.
Зміни тексту та скорочення, що впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування здійснюються редакцією за погодженням із авторами.
При передрукуванні статей посилання на "Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)" є обов'язковим.

Адреса редакції:
Університет державної фіскальної
служби України,
вул. Університетська, 31
м. Ірпінь,
Київська обл., 08201
тел. 38(098)878-46-91
e-mail: in_yur_visnuk@ukr.net

© Університет державної
фіскальної служби України, 2017

УДК 34:33(477)(08)

ЗМІСТ

Привітання з нагоди 20-річчя Навчально-наукового інституту права
від ректора Університету ДФС України П. В. Пашка....6

Привітання з нагоди 20-річчя Навчально-наукового інституту права
Університету ДФС України від директора В. В. Топчія....7

Привітання з нагоди 65-річчя з Дня народження доктора юридичних наук,
професора, заслуженого юриста України Петра Васильовича Цимбала....8

Привітання з нагоди Дня народження доктора юридичних наук, професора,
заслуженого юриста України Топчія Василя Васильовича....10

Історія розвитку Навчально-наукового інституту права (юридичного факультету)
Університету ДФС України....11

Теорія та історія держави і права; конституційне право

Доценко В. О., Сердюк В. О. Вибір цивілізаційно-державницького
напрямку розвитку руськими князями в середині XIII ст. 20

Шевченко А. Є. Юридичні заходи органів внутрішніх справ УРСР
щодо технічного стану автомототранспорту у 1944–1945 рр. 29

Єлісєєва І. О. Проблеми застосування частини 2 статті 72 Конституції України....37

Цимбал Т. Я. Федералізм та сепаратизм в історії України....44

Пащенко Д. А. Початок нацистської агресії та режимні заходи
радянської влади в умовах воєнного стану....50

*Цивільне право і цивільний процес; сімейне право;
міжнародне приватне право*

Чеховська І. В. Сурогатне материнство: теоретико-правові підходи
до розуміння сутності....58

Лаговська Н. В. Нормативно-правове регулювання спадкування
за заповітом в Україні....65

Господарське право; господарсько-процесуальне право

Боднарчук О. Г., Боднарчук О. І. Нормативно-правове забезпечення
у сфері екологічної безпеки....71

Гаврилішин А. П., Білько О. П. Особливості призначення
арбітражних керуючих у справах про банкрутство....78

Минюк О. Ю., Минюк Л. Д. Зарубіжний досвід державного забезпечення
діяльності арбітражних керуючих та шляхи його імплементації в Україні....84

Трудове право; право соціального захисту

Обривкіна О. М. Правове регулювання соціального забезпечення
державних службовців....93

Линник О. В., Омельчук Л. В. Актуальність вступу України до міжнародних судово-експертних мереж....236
Ляшук О. М., Яцик Т. П. Взаємодія правоохоронних органів та ЗМІ в процесі міжнародного розшуку осіб....242
Сіренко О. В. Особливості розслідування кіберзлочинів....247
Канфуї І. В. Застосування арешту майна у кримінальному провадженні України: теорія та практика....253
Лопата О. А. Міжнародне співробітництво експертної служби МВС України....259
Сандул В. О. Криміналістична характеристика військових кримінальних правопорушень....265

Судоустрій; прокуратура; адвокатура

Драган О. В. Кримінальна відповідальність за невиконання судових рішень, постановлених за позовами прокурорів....270

Міжнародне право

Селезень П. О. Інституційні механізми у сфері захисту прав людини та їхній вплив на розвиток податкових відносин....275
Яцишин Н. Г. Регулювання прав національних меншин у міждержавних договорах: історія та сучасність....281

Рецензія на монографію доктора юридичних наук, професора Чорноус Ю. М. «Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів»....290

Судоустрій, прокуратура, адвокатура

УДК 347.963

О. В. Драган,
кандидат юридичних наук,
заступник начальника
Департаменту підтримання
державного обвинувачення
та представництва
інтересів громадянина
або держави в судах
Генеральної прокуратури
України, старший радник
юстиції, доцент кафедри
кримінального права
та кримінології
Університету державної
фіскальної служби України

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ, ПОСТАНОВЛЕНИХ ЗА ПОЗОВАМИ ПРОКУРОРІВ

Стаття присвячена питанням кримінальної відповідальності за невиконання судових рішень, постановлених за позовами органів прокуратури. Автором аналізуються статистична інформація, судова практика, розглядаються питання правозастосування.

Ключові слова: *кримінальна відповідальність, невиконання судових рішень, представництво, органи прокуратури.*

Статья посвящена вопросам уголовной ответственности за неисполнение судебных решений, принятых по искам прокуроров. Автором проводиться анализ статистики, судебной практики, рассматриваются вопросы практической деятельности.

Ключевые слова: *уголовная ответственность, неисполнение судебных решений, представительство, органы прокуратуры.*

In this article examines questions about criminal liability for the nonperformance of decisions of courts that have been accepted on the lawsuits of public prosecutors. The author analyses the statistics, judicial practice, examines the practical issues.

Keywords: *criminal liability, non-fulfilment of court decisions, representative office, prosecutor's office.*

© *Драган О., 2017*

Конституція України визначає, що судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території держави. Однією з основних засад судочинства є обов'язковість рішень суду [1].

Разом з тим Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях констатує порушення державою Україна норм Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод у зв'язку із надмірною тривалістю виконання судових рішень, ухвалених на користь заявників та відсутністю ефективних засобів юридичного захисту (справа «Харук та інші проти України» за заявою від 26.07.2012 № 703/05) [8].

За неналежне виконання законних вимог виконавця боржник притягується до юридичної відповідальності, передбаченої статтями 75, 76 Закону України від 2 червня 2016 року «Про виконавче провадження», ст. 188-13 Кодексу України про адміністративні правопорушення та стст. 164, 165, 382 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [7].

Не останню роль у забезпеченні конституційної гарантії щодо обов'язковості рішень суду відіграють органи прокуратури, які забезпечують участь у виконавчому провадженні при виконанні рішень у справі, в якій прокурором здійснювалося представництво в суді. Прокурор як учасник виконавчого провадження користується правами, визначеними у ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження» [2].

Поряд з цим Законом України «Про прокуратуру» (ч. 7 ст. 23) прокурора зобов'язано у разі встановлення ознак кримінального правопорушення здійснити передбачені законом дії щодо порушення відповідного провадження [3].

Метою статті є дослідження питань кримінальної відповідальності за невиконання судових рішень (ст. 382 КК України), постановлених за позовами органів прокуратури України, виокремлення проблем, які виникають у практичній діяльності, а також формулювання окремих пропозицій щодо удосконалення правового регулювання у цій сфері.

Теоретичні та практичні проблеми запобігання невиконання судових рішень були предметом досліджень таких вчених, як Ю. Александров, В. Ларічев, С. Максімов, М. Мельник, П. Скобліков, В. Борисов, В. Тютюгін, Т. Устінова, М. Хавронюк та інших.

Разом з тим у зв'язку із суттєвими змінами у законодавстві щодо повноважень органів прокуратури, реформуванням державної виконавчої служби України це питання потребує додаткового вивчення. У статті також висвітлюються практичні проблеми щодо кримінальної відповідальності за невиконання судових рішень (ст. 382 КК України), постановлених за позовами органів прокуратури України.

Практична діяльність органів прокуратури України свідчить, що прокурори використовують надане їм законодавством право щодо вжиття заходів кримінально-правового характеру у разі невиконання рішення, постановленого за позовом прокурора. За даними статистичної звітності, такі заходи є ефективним інструментом впливу на стан реального виконання судових рішень, постановлених за позовами прокурорів.

Так, тільки після внесення Запорізькою місцевою прокуратурою № 2 відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ст. 382 КК України упродовж двох останніх місяців минулого року виконано 10 судових рішень за позовами прокуратури про відшкодування шкоди, заподіяної кримінальними правопорушеннями на суму 27 тис. грн.

За даними статистичної звітності, за формою № П «Про роботу прокурора» [4] у 2016 році органами прокуратури України розпочато 154 кримінальних проваджень з питань виконання судових рішень, у 2015 році – 184 (таблиця 1).

Таблиця 1

Дані про кримінальні провадження з питань виконання судових рішень, розпочаті органами прокуратури у 2015–2016 роках під час здійснення представницької діяльності

Прокуратура регіону	Розпочато кримінальних проваджень	
	2015 рік	2016 рік
Вінницька область	14	9
Волинська область	7	2
Дніпропетровська область	14	15
Донецька область	6	17
Житомирська область	5	7
Закарпатська область	2	3
Запорізька область	6	19
Івано-Франківська область	9	6
Київська область	5	1
місто Київ	15	2
Кіровоградська область	12	6
Луганська область	5	2
Львівська область	-	3
Миколаївська область	7	8
Одеська область	3	2
Полтавська область	14	3
Рівненська область	4	4
Сумська область	8	2
Тернопільська область	4	1
Харківська область	11	7
Херсонська область	9	8
Хмельницька область	2	5
Черкаська область	12	8
Чернівецька область	3	2
Чернігівська область	2	7
УСЬОГО	184	154

На жаль, наявна форма статистичної звітності не містить даних щодо сум виконання судових рішень після реєстрації кримінальних проваджень безпосередньо у ході здійснення прокурорами конституційної функції представництва. Разом з тим проведений аналіз наявних матеріалів засвідчив, що упродовж 2016 року після реєстрації органами прокуратури України кримінальних проваджень боржниками виконано судових рішень на суму *майже 22 млн грн.*

Так, вироком Чечельницького районного суду Вінницької області засуджено голову фермерського господарства за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 382 КК України. Судом встановлено, що гр. К. упродовж 4 років умисно не виконував рішення господарського суду Вінницької області за позовом прокурора про сплату коштів на користь Українського державного фонду підтримки фермерських господарств, хоча мав реальну можливість його виконати. При цьому упродовж цих років фермерське господарство отримало дохід від реалізації сільськогосподарської продукції на суму 250 тис. грн. Судом гр. К. призначено покарання у виді штрафу. Після постановлення вироку боржником рішення суду виконано повним обсягом.

Аналіз судової практики у кримінальних провадженнях про злочини, передбачені ст. 382 КК України, засвідчив, що суди при постановленні вироків вказують на необхідність доведення умислу щодо вчинюваних дій (бездіяльності), направлених на ухилення або протидію (перешкоджання) виконання судового рішення та, відповідно, законних вимог державного виконавця. Не менш важливою є необхідність встановлювати та доводити наявність у суб'єкта реальної можливості виконати судове рішення. *Вироком Довгинцівського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області (справа № 211/4311/16-к, провадження № 1-кп/211/458/16) установлено, що в порушення вимог Конституції України та законів України громадянка Т., будучи головою ЖБК та зобов'язаною виконувати судові рішення, достовірно знаючи про арешт рахунків ЖБК, заборону та кримінальну відповідальність за відкриття нових рахунків у банках, маючи реальну можливість виконати рішення суду, з метою їхнього невиконання, діючи умисно, відкрила нові банківські рахунки, через які здійснила видатки на загальну суму 258 тис. грн. Т. засуджено за ч. 2 ст. 382 КК України з призначенням узгодженого сторонами покарання* [9].

Непоодинокими є випадки ухвалення вироків у кримінальних провадженнях, зареєстрованих органами прокуратури за ст. 382 КК України, на підставі угод між прокурором та обвинуваченими про визнання винуватості. Водночас при укладенні таких угод не завжди вирішується питання про відшкодування шкоди, заподіяної злочином. Так, вироком Олександрівського районного суду Кіровоградської області, ухваленим на підставі угоди про визнання винуватості, встановлено, що боржник, будучи офіційно працевлаштованим та маючи можливість виконати постановлене за позовом прокурора рішення суду про стягнення 28,5 тис. грн шкоди, заподіяної незаконною порубкою лісу, з 01.02.2012 ухилявся від його виконання. Цю особу засуджено за ч. 1 ст. 382 КК України з призначенням узгодженого сторонами покарання. Разом з тим в угоді про визнання винуватості, укладеній між прокурором та підозрюваним, яку затверджено судом, відсутні будь-які умови, що визначали б порядок відшкодування шкоди, спричиненої державі невиконанням судового рішення. Внаслідок чого судове рішення за позовом прокурора про стягнення з боржника понад 28,5 тис. грн, що стало підставою для реєстрації кримінального провадження, залишилося невиконаним.

Відповідно до ч. 1 ст. 470 КПК України прокурор при вирішенні питання про укладення угоди про визнання винуватості зобов'язаний враховувати, зокрема, ступінь та характер сприяння підозрюваного чи обвинуваченого у проведенні кримінального провадження, а також наявність суспільного інтересу в забезпеченні швидшого досудового розслідування і судового провадження [5].

Як убачається зі змісту ч. 1 ст. 472 КПК України, предметом домовленостей сторін при укладенні угоди про визнання винуватості можуть бути умови часткового звільнення підозрюваного, обвинуваченого від цивільної відповідальності у вигляді відшкодування державі збитків унаслідок вчинення ним кримінального правопорушення.

Указане положення не поширюється на визначення розміру збитків, що підлягають стягненню за рішенням суду, яке набрало законної сили і не було виконано. Таке рішення в порядку кримінального судочинства не може бути змінено.

Відповідно до п. 2 ч. 7 ст. 474 КПК України, перевіривши угоду на відповідність вимогам цього кодексу та/або закону, суд відмовляє в затвердженні угоди, якщо її умови не відповідають інтересам суспільства.

Укладаючи угоди з підозрюваними, обвинуваченими, які ухилилися від виконання судових рішень за позовами прокурорів, необхідно звертати увагу на наявність суспільного інтересу, який полягає у досягненні основної мети представницької діяльності – виконання цих рішень [6].

За таких обставин, вважаю, що угоди у кримінальних провадженнях цієї категорії доцільно укладати лише у разі повного і реального виконання підозрюваним або обвинуваченим судового рішення за позовом прокурора, за умисне невиконання якого він притягується до кримінальної відповідальності. Це питання потребує урегулювання шляхом внесення відповідних змін до законодавства.

Водночас вважаємо, що для спонукання суб'єкта до усунення наслідків своєї протиправної поведінки доцільно розглянути питання щодо запровадження у ст. 382 КК України механізму звільнення від кримінальної відповідальності за спеціальними підставами, як це передбачено, наприклад, у ч. 4 статті 212 КК України (особа, яка до притягнення до кримінальної відповідальності (до повідомлення про підозру), сплатила податки, від сплати яких ухилялася, звільняється від кримінальної відповідальності). Тоді необхідність в укладенні угод відпаде, а рішення на користь держави будуть виконанні.

Крім того, потрібно внести відповідні зміни до статистичної звітності органів прокуратури України та передбачити в ній дані щодо суми коштів, на яку реально виконані судові рішення у справах за позовами прокурорів після реєстрації кримінальних проваджень.

Підводячи підсумки, хочу зазначити, що питання кримінальної відповідальності за невиконання судових рішень і зазначені у цій статті проблеми потребують подальшого опрацювання та удосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28 червня 1996 року (з наступними змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про виконавче провадження : Закон України : від 2 червня 2016 року № 1404-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T161404.html

3. Про прокуратуру : Закон України : від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.

4. Статистична інформація про роботу прокурора у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html

5. Злочини проти правосуддя : навч. посіб. за заг. ред. проф. В. Борисова, проф. В. Тютюгіна. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. – 155 с.

6. Лист-орієнтування Генеральної прокуратури України керівникам регіональних прокуратур про вжиття заходів кримінально-правового характеру у ході здійснення представництва при виконанні судових рішень : від 06.03.2017 № 05/4-15 (вих.-129окв.-17).

7. Якимчук С. О. Ефективність виконання судових рішень [Електронний ресурс] / С. О. Якимчук // Проблеми законності. – 2012. – Вип. 120. – С. 296–305. – Режим доступу : htth.//nbuv.gov.ua/Pz.2012_120_34

8. Рішення Європейського Суду з прав людини : справа «Харук та інші проти України» (заява № 703/05 та 115 інших заяв від 26.07.2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/974_799/print

9. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Search